УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
456/18.09.2025г.

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р арх. Пламен [redacted] Рилски,
Департамент „Архитектура", Нов български университет (НБУ),
професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия

за придобиване на научната степен „Доктор"
по професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия,

с кандидат архитект Дима Иванова,
редовен докторант с научни ръководители:
доц. д-р арх. Елена Малджиева
(03.2020 г. – 10.2022 г.)
доц. д-р арх. Стефан Аспарухов
(10.2022 г. – 10.2023 г.)

тема на дисертационен труд:

СИСТЕМАТИЗАЦИЯ НА АРХИТЕКТУРНАТА ФОРМА НАД КОТА КОРНИЗ ПРИ ОБНОВЯВАНЕ НА СГРАДИТЕ

Становището е изготвено въз основа на заповед № 484/10.07.2025 г.на Ректора на УАСГ. То отговаря на изискванията на съществуващия Закон за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Наредбата за развитието на академичния състав на УАСГ.

1 Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Предмет на дисертационния труд е систематизацията на архитектурната форма над кота корниз при обновяването на сгради, чрез съчетанието на визия, енергийна ефективност и микроклимат. До момента темата не е достатъчно изследвана, анализирана и систематизирани с публикации в научните среди. Обект на изследването са най-разпространените функционални типове сгради, а именно жилищни (еднофамилни и най-вече многофамилни), обществени и промишлени.
Поради огромния сграден фонд в България на възраст по-голяма от 35г., темата е актуална и трудът може да бъде наръчник за действащи проектанти.

2 Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

Целта на дисертационното изследване е да се изведе научно обоснована систематизация на архитектурната форма според пространствената намеса при обновяването на горните части на сградите.
За реализирането на тази цел, авторът си поставя седем задачи, които в рамките на този труд методично разглежда и успешно решава. А те са:

— Преглед на понятийния апарат и термините в българската и чуждестранната практика;

- Изследване на намесите над кота корниз на сградите в българската и чуждестранната практика с оглед последващ подбор на обекти за емпирическо изследване;
- Разработване на модел за оценка на подбраните обекти;
- Прилагане на модела за оценка за конкретни обекти с оглед извеждане на количествени данни по емпиричен път;
- Провеждане на необходимите математико-статистически анализи върху масива с данни, с оглед намиране на зависимости (корелации) между определящите фактори;
- Проверка на установените зависимости чрез количествени и качествени анализи за случайни обекти;

Обектът на изследване обхваща реализирани обновявания на покривни пространства в жилищни, обществени и промишлени сгради. Извеждане на систематизация, която се базира на доказани корелации

3 Методология и методика на изследване

В различните фази на изследването се използват различни методи.

В проучвателната фаза се набляга на **обзор и анализ** на проблематиката, в аналитична фаза са представени **терминологичния обзор** и **хипотезата** на автора, а в научно-експерименталната фаза се залага на **емпиричния метод,** основан на подбор при лични наблюдения и посещения, групирани по климатичен, териториален и функционален признак.

Определящите фактори, по които се изследват обектите, са „сградна обвивка“, „микроклимат“ и „градски силует“.

4 Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Приемам посочените научните и научни-приложните приноси в труда по начина, по който са формулирани от докторантката.

Предложена е систематизация на архитектурната форма над кота корниз при обновяване на сградите, която създава възможност за алтернативни прочити в теорията и практиката.

Направено е предложение за нови дефиниции на видовете архитектурни намеси при обновяване на сградите над кота корниз, които могат да послужат за изменения и допълнения на нормативни актове.

Разработена е методика на изследване на обновяванията над кота корниз, която намира израз в авторски модел за оценка на обновяванията;

Приложен е интердисциплинарен подход между математико-статистическите и строително-техническите науки за анализ на проблеми в областта на архитектурата на сградите, което може да послужи като полезно средство за бъдещи изследвания в научната специалност.

5 Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантът има две статии публикувани в списание „Архитектура“, бр. 1-2, 2023, стр. 126-132. и бр. 3-4, 2022, стр. 129-133.
и два доклада на международна конференция на ВСУ в България 2023, Том 1, стр. 183 – 190 и стр. 191 – 200.

Публикациите отразяват съществени основни части от дисертацията. Две от тях са публикувани в профилирано архитектурно издание, а другите две в сборник с доклади.

6 Мнения, препоръки и бележки

Докторантът демонстрира обширни познания и интерес по отношение на разглежданите теми. Дисертационният труд показва задълбоченото им изследване, основаващо се на сериозни проучвания и разсъждения.

Дисертационният труд съдържа 309 страници и е структуриран в две части.

Същинско изследване с текстови части (увод, пет глави и заключение, списък на фигурите, списък на таблиците, списък на съкращенията), което се състои от 115 страници с 32 фигури и 36 таблици.

Четири приложения с обем 194 страници, разделени в 4 раздела, които съдържат 184 фигури, 150 таблици и 25 диаграми.

Брой литературни източници за същинската част на труда:	63
Използвани като източник нормативни актове:	5
Брой публикации по темата:	4

Първата ми препоръка е насочена към избора на обекти, които биват разглеждани и на база на които се извеждат процентите представени в **Количествени данни по индикатори.** Добре би било тези (в случая 130бр.) примери да бъдат на архитектурни обекти, реферирани и адмирирани от професионалната критика, въз основа на техните функционални, обемно-пространствени и естетически характеристики. Така този труд може да стане атрактивно помагало и за студенти по архитектура.

Втората ми препоръка към докторанта е да съпостави визуални и графични данни за обектите **преди** и **след** извършените промени, като направи **анализ** на новата функция и естетика на представените примери, разглеждани, както в контекста на културата и традициите на средата, в която са поставени, така и годината (евтл епохата), в която са реализирани.

Направените препоръки не омаловажават качествата на труда.

7 Заключение

Идеята на представената разработка е важна и актуална. Тезата е защитена аргументирано и убедително. Поставените цели са постигнати.

Дисертационният труд показва уменията на докторанта за самостоятелни научни изследвания и качествено структуриране на теоретичните знания по специалността.

Изследването структурира и онагледява съществуващи знания, които биха могли да бъдат ползвани в практиката.

Като член на научното жури давам положителна оценка на дисертационния труд и гласувам за присъждане на научната и образователна степен „Доктор“ в професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия на арх. Дима Иванова

София, септември 2025 г.

.....

(доц. д-р арх. Пламен Рилски)

УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
455/18.09.2025

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р арх. Никола Миронски

ОТНОСНО:

Дисертационния труд на арх. ДИМА [redacted]А ИВАНОВА за получаване на образователната и научна степен „Доктор" по научна специалност „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли", професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, катедра „Технология на архитектурата", Архитектурен факултет, Университет по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ), София.

Рецензията е представена в качеството ми на:

- член на Научното жури, назначено със Заповед N 484 от 10.07.2025 г. на Ректора на Университета по архитектура, строителство и геодезия, София, на основание на чл. 4, ал. 2 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), доклад на Декана на Архитектурния факултет и Протокол N13 от 08.07.2025 г. от решение на Факултетния съвет, направено по предложение на катедра „Технология на архитектурата".
- рецензент по конкурса с решение на Научното жури от първото му заседание, състояло се на 15.07.2025 г.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд на тема: **СИСТЕМАТИЗАЦИЯ НА АРХИТЕКТУРНАТА ФОРМА НАД КОТА КОРНИЗ ПРИ ОБНОВЯВАНЕ НА СГРАДИТЕ** за присъждане на образователната и научна степен „Доктор" по професионално направление 5. 7 „Архитектура, строителство и геодезия" и научна специалност „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли" е разработен в обем от 309 страници и е структуриран в две части:

- Същинско изследване с текстови части (увод, пет глави и заключение, списък на фигурите, списък на таблиците, списък на съкращенията), което се състои от 115 страници с 32 фигури и 36 таблици.
- Четири приложения с обем 194 страници, разделени в 4 раздела, които съдържат 184 фигури, 150 таблици и 25 диаграми.

Библиографията обхваща 63 източника. Броят на публикациите по темата е 4.

АКТУАЛНОСТ НА ТРУДА

Застрояването над кота корниз при обновяване на съществуващи сгради е строителна практика, която в много страни е нормативно уредена и целенасочено търсена с цел уплътняване на градските пространства с функционални и естетически издържани архитектурни форми. За съжаление у нас нормативната уредба е по скоро рестриктивна към подобни практики, което води до хаотични, не естетични и не толкова законови реализации. За да се промени това е необходим анализ на добрата практика и създаване на устойчиви модели, които да подпомогнат законотворци и проектанти. Необходимостта от изследване на

съвременните тенденции при обновяването на сградите над кота корниз и систематизиране на тези обекти по научно-обосновани архитектурно-строителни признаци определя актуалността на дисертационния труд.

ОБЕКТ НА ИЗСЛЕДВАНЕ

Обектът на изследване обхваща реализирани обновявания на покривни пространства в жилищни, обществени и промишлени сгради.

ПРЕДМЕТ НА ИЗСЛЕДВАНЕ

Предметът на изследване е анализът на многообразието от архитектурни форми, които се прилагат при обновяване над кота корниз на съществуващи сгради.

ЦЕЛ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Целта на изследването е да се изведе научно обоснована систематизация на архитектурната форма според пространствената намеса при обновяване на частите на сградите над кота корниз.

ЗАДАЧИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Задачите на дисертационния труд са свързани с поставената цел и предлагат конкретни етапи за нейното постигане.

- Преглед на понятийния апарат и термините в българската и чуждестранна практика
- Изследване на намесите над кота корниз на сградите в българската и чуждестранна практика с оглед последващ подбор на обекти за емпирическо изследване.
- Разработване на модел за оценка на подбраните обекти
- Прилагане на модела за оценка за конкретните обекти с оглед извеждане на количествени данни по емпиричен път
- Провеждане на необходимите математико-статистически анализи върху масива с данни, с оглед намиране на зависимости между определящите фактори
- Проверка на установените зависимости, чрез количествени и качествени анализи за случайни обекти
- Извеждане на систематизация, която се базира на доказани зависимости.

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ТЕЗА

Тезата на труда е че при обновяване на архитектурната форма над кота корниз съществуват систематични зависимости между вида на сградната обвивка, микроклимата и новосформирания градски силует, чиито изследване е основа за създаване на устойчива архитектура и градска среда.

МЕТОДОЛОГИЯ НА НАУЧНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ

В дисертационния труд е използван методът на системния анализ на примери, текстове, графични и илюстративни материали от чуждестранната архитектурна и строителна практика. Проведен е качествен анализ за създаване на модел за оценяване на обектите по набор от индикатори. Направено е емпирическо изследване за прилагането му за оценка на 130 обекта. Резултатите от това

изследване са подложени на корелационни и сравнителни анализи, с оглед извеждане на систематизация. Изследването е направено по метода на индукцията. Избраните обекти са подложени на критериална оценка и групиране.

СТРУКТУРА И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е структуриран от: Увод, Встъпителна част, пет глави и заключение.

Във **ВСТЪПИТЕЛНАТА ЧАСТ** се разглеждат въпроси свързани с актуалността на темата, теза на труда, цели и поставени задачи, предмет и обект на изследване, граница на изследването, методология на изследването и др.

ГЛАВА I. ОБЗОР НА АРХИТЕКТУРНАТА ФОРМА НАД КОТА КОРНИЗ анализира актуалността и състоянието на проблем. Разгледани са примери от чуждестранната практика и е направен ретроспективен преглед. Дефинирани са понятията „архитектурна форма“ и „кота корниз“.

ГЛАВА II. ДЕТЕРМИНИРАНЕ НА ОБНОВЯВАНЕТО КАТО СТРОИТЕЛНА НАМЕСА анализира видовете архитектурни намеси. Направения терминологичен обзор води до предложения за нови авторски дефиниции.

ГЛАВА III. МОДЕЛ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ОБЕКТИ се отнася до съдържателната част на изследваните обекти. В нея е направен качествен анализ за създаване на модел за оценяване на обектите по набор от индикатори.

ГЛАВА IV. ЕМПИРИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ представя научно-експерименталната фаза на труда. В нея е направено емпирическо изследване за прилагане на модела за оценяване върху 130 обекта.

ГЛАВА V. ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА РЕЗУЛТАТИТЕ подлага на корелационни и сравнителни анализи резултатите от проведеното емпирческо изследване, с оглед извеждане на систематизация на архитектурната форма.

В **ЗАКЛЮЧЕНИЕТО** дисертационният труд разглежда и формулира научната и практическата значимост на изследването. Приносите на дисертационния труд са изведени на базата на поставените цел и задачи. Формулирани са приноси, които могат да се обобщят като научно-теоретични и научно-приложни.

ПРЕЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ по дисертационния труд.

Разработени са четири публикации. Те са самостоятелни и отразяват проблеми от дисертационния труд.

АВТОРЕФЕРАТ. Структуриран е съгласно изискванията и отразява основните части от дисертацията, с което се дава възможност да се очертаят постигнатите аналитични, теоретични и практически приноси.

ПРЕПОРЪКИ

Бих отправил препоръка към докторантката да бъде по-внимателна и задълбочена, когато използва концепции и термини свързани с енергийната ефективност на сградата. Според наредбата за техническите изисквания към

енергийните характеристики на сградите "Енергийна ефективност в сгради" е осигуряването и поддържането на нормативните параметри на микроклимата в сградите с минимални финансови разходи за енергия. Логична са връзките „по-добра енергийна ефективност – по-добър микроклимат“, съответно „правилно избрана сградна обвивка – по-добра енергийна ефективност – по-добър микроклимат“. В дисертацията прозирната сградна обвивка и присъщата ѝ линейна конструктивна схема са оценени най-неблагоприятно в модела за оценка по определящ фактор „сградна обвивка“, тоест като най-неенергийноефективни и същевременно най-благоприятни в модела за оценка по определящ фактор „микроклимат“. Получава се парадокс: Една сградна обвивка и присъщата и конструкция може да подобри енергийната ефективност и същевременно да оказва неблагоприятен ефект върху микроклимата. Именно за това трябва да се подхожда по-внимателно, когато се говори за тези въпроси.

В труда са цитирани и дадени за пример реализирани подобни систематизации, които изследват два фактора – вписването в градската среда и възможните архитектурни форми на изследваните обекти, които са получени при обновяването над кота корниз. Отчитайки тяхната субективност докторантката допълва набора от фактори или индикатори, не толкова субективни, с цел откриване на по-голям брои зависимости. Подобен подход е похвален, но същевременно поражда въпроси относно правилния избор на индикатори и най-важното правилния избор на обективни фактори, които определят архитектурното и строително решение.

Като цяло при обновяване на сградите над кота корниз може да се посочат два основни – обективни фактора, които определят архитектурната форма и въобще архитектурната концепция и строителната реализация. Първият фактор е **законовата уредба**, която позволява този процес и обективно дефинира параметрите на конкретното обновяване – етажност, форма и пространствена конфигурация. Докторантката стига до този извод на базата на анализ на европейски законодателни инициативи свързани с увеличаването на кота корниз на сградите, изравняването на кота корниз при свързано застрояване между калкани стени, провеждането на градоустройствен анализ и разработването на карти, които показват потенциала за надстрояване. Вторият фактор е свързан с обекта на обновяване – **съществуващата сграда**, с нейната податливост на конструктивна и функционална намеса при обновяването ѝ. Именно тези два фактора са водещи при изграждане на архитектурната форма в разглежданите примери, което става ясно и от цитираните интервюта с проектантите. Избраните индикатори характеризират реализираната архитектурна и строителна реалност, но те са сравними помежду си при съпоставимост на горните два фактора. На базата на това, мнението ми е, че в предложената систематизация, която обединява (групира) и организира сходни елементи в категории, трябва да се отчитат и тези два фактора. По този начин ще се систематизират архитектурните форми на базата на реални, допустими възможности за обновяване и информацията ще бъде полезна при създаване на типология на решенията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въпреки направените забележки и препоръки дисертацията на арх. Дима Иванова е полезна за архитектурната теория и практика. Докторантката показва с труда си, че може да анализира, синтезира и систематизира проблеми, формулирайки научно обосновани изводи и предложения в разглежданата област.

Направено е предложение за нови дефиниции на видовете архитектурни намеси при обновяване на сградите над кота корниз, прилагайки интердисциплинаран подход между математико-статистическите и строително-техническите науки за анализ на проблеми в областта на архитектурата на сградите.

Приемам предложените и защитени в дисертационния труд приноси.

Всичко гореизложено ми дава основание да приема дисертационния труд на арх. Дима Веселинова Иванова за завършен и самостоятелно разработен. Спазени са изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България, Правилника към него и нормативните документи на УАСГ в тази област.

В качеството си на член на Научното жури и рецензент на дисертационния труд давам своя положителен вот „**ЗА**“ присъждане на образователната и научна степен „доктор" на арх. Дима [redacted] Иванова.

София
09.2025 г.

.....
доц. д-р арх. Никола Миронски

УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
454/18.09.2025 г.

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р арх. Орлин Славчев Давчев,
Архитектурен факултет, УАСГ

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен
"доктор"

Професионално направление: 5.7. "Архитектура, строителство и геодезия"
Докторска програма: " Архитектура на сградите, съоръжения, конструкции и детайли"
Автор: арх. **ДИМА [redacted] ИВАНОВА**;
Форма на докторантурата: Редовна форма на обучение;
Научна организация: Университет по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ), Архитектурен факултет, Катедра "Технология на архитектурата";
Тема: „Систематизация на архитектурната форма над кота корниз при обновяване на сградите";
Научен ръководител: доц. д-р арх. Елена Малджиева и доц. д-р арх. Стефан Аспарухов

ПРОЦЕДУРА

Становището е представено в качеството ми на член на научното жури, назначено със Заповед № 484/10.07.2025 г. на Ректора на УАСГ, на основание чл.4, ал.2 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на ЗРАС на УАСГ. Авторът на дисертационния труд е редовен докторант в катедра „Технология на архитектурата" при Архитектурен факултет на УАСГ.

КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Арх. Дима Иванова завършва средното си образование в Първа английска езикова гимназия, гр. София през 2007г. Придобива ОКС бакалавър по специалност „Архитектурна технология и строителен мениджмънт" във VIA University College, гр. Хорсенс, Дания, и ОКС магистър по специалност „Архитектура" в Университет по Архитектура, строителство и геодезия (УАСГ), гр. София, през 2013г. Авторът на дисертационния труд е хоноруван преподавател и редовен докторант (2020-2023г.) към катедра „Технология на архитектурата" при Архитектурен факултет на УАСГ.

Арх. Иванова участва активно в няколко международни практики и форуми за повишаване на своите компетенции свързани с темата на дисертационния труд. Своите професионални умения развива от 2014 г. като архитект – част от колектива на няколко български архитектурни студия. Като проектант с богата архитектурна практика развива успешно своето творческо портфолио с профил проектиране на градоустройствени разработки, жилищни сгради, обществени сгради и интериори.

Член е на Съюза на архитектите в България и Камарата на архитектите в България с Пълна проектантска правоспособност.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд съдържа 309 страници и е структуриран в две части.

- Същинско изследване с текстови части (въведение, пет глави и заключение, списък на фигурите, списък на таблиците, списък на съкращенията), което се състои от 115 страници с 32 фигури и 36 таблици.
- Четири приложения с обем 194 страници, разделени в 4 раздела, които съдържат 184 фигури, 150 таблици и 25 диаграми.

Брой литературни източници за същинската част на труда - 63

ВЪВЕДЕНИЕ

Актуалност на темата – Авторът изтъква редица фактори, които налагат да се изследват съвременните тенденции при обновяването на сградите над кота корниз за създаване на устойчиво обновяване на покривните пространства, сградите, градовете и в цялост – устойчивост на градската среда.

Теза на труда - При обновяване на архитектурната форма над кота корниз са налични систематични зависимости между три определящи фактора: 1) вида на сградната обвивка и нейното въздействие върху подобряването на енергийната ефективност; 2) експлоатационните характеристики, т.е. подобрено качество на постигнатия микроклимат, и 3) новосформирания градски облик (силует) чрез подобряване на естетическите качества на горните части на сградите.

Цел на дисертационния труд - Целта на дисертационното изследване е да се изведе научно обоснована систематизация на архитектурната форма според пространствената намеса при обновяването на горните части на сградите.

Обект на изследването - Обектът на изследване обхваща реализирани обновявания на покривни пространства в жилищни, обществени и промишлени сгради.

Предмет на изследването - Предметът на дисертационния труд се отнася до изследване на многообразието от архитектурни форми, които се прилагат при обновяването над кота корниз на съществуващи сгради.

Граници на изследването - Дисертационният труд обхваща четири функционални типа сгради – многофамилни жилищни сгради, еднофамилни жилищни сгради, обществени сгради и промишлени сгради, построени в периода от края на XIX век до края на 80-те години на XX век на територията на Европа, предимно в зони на умерен климат.

Методология - Методологичната форма на дисертацията има комплексен характер. Използвани са анализ на състоянието и литературен обзор, емпирическо изследване, корелационен и сравнителен анализ и метод на индукцията

КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Трудът е структуриран в пет основни глави: 1. Обзор на архитектурната форма над кота корниз; 2. Детерминиране на обновяването като строителна намеса; 3. Модел за оценка на изследваните обекти; 4. Емпирическо изследване; и 5. Интерпретация на резултатите.

Глава първа
Обзор на архитектурната форма над кота корниз

Литературният обзор на архитектурната форма над кота корниз разглежда съвременните тенденции и практики при обновяване на сградите над кота корниз, историческите предпоставки за тези тенденции, понятието архитектурна форма и архитектурната форма над кота корниз.

Глава втора

Детерминиране на обновяването като строителна намеса

Идентифицирането на обекта на изследване е пряко подчинено на процеса „обновяване", неговите разновидности, интерпретации и технически характеристики. За точното определяне на понятието и за извеждане на хипотеза, в тази глава са проучени опитите за систематизиране, като се допуска използването на разнородни термини от авторите и нормите, които са изяснени и доразвити.

Глава трета

Модел за оценка на изследваните обекти

От направените проучвания до тук е изведена работната хипотеза на труда, според която при обновяване на архитектурната форма над кота корниз са налични систематични зависимости между три определящи фактора – вида на сградната обвивка, качеството на постигнатия микроклимат и новосформирания градски облик (силует). За доказване на тази хипотеза чрез експеримент авторът изработва модел за оценка на изследваните обекти, който е представен в трета глава на дисертационния труд.

Глава четвърта

Емпирическо изследване

Изследването разглежда обновяването над кота корниз на четири функционални типа сгради – многофамилни жилищни сгради, еднофамилни жилищни сгради, обществени и промишлени сгради, за да представи всеобхватността на обновяването на сградите над кота корниз. Подборът на обектите е направен въз основа на авторски наблюдения, посещения на обекти, интервюта с практикуващи архитекти в областта на обновяването и от литературни източници с фокус върху обновяването.

Глава пета

Интерпретация на резултатите

От направеното емпирическо изследване е направен последващ корелационен анализ, който установява зависимостта между различните функционални типове и между определящите фактори. Този анализ се базира на таблично генерирани данни. За потвърждаване на изведените зависимости е направен сравнителен анализ, който използва оценъчните скали, представени в Глава трета.

Заключение

С дисертационния труд се доказват налични зависимости при обновяването на сградите над кота корниз според вида на тяхното функционално предназначение и относимостта на обновяването към градския силует и подобрения микроклимат.

Простотата на изведената систематизация е привидна, тъй като тя е обусловена с резултати от емпирическо изследване на 130 обекта и открити взаимовръзки между тях по три определящи фактора (сградна обвивка, микроклимат и градски силует). Качествените данни са превърнати в количествени данни. Със създадената авторска методика и чрез изведените числа се доказва на пръв поглед логична зависимост и сходствата в обновяването на многофамилните жилищни сгради и обществените сгради, както и индивидуалността при еднофамилните жилищни сгради и промишлените сгради.

В резултат на систематизацията са изведени две групи намеси, които обуславят архитектурната форма – системни и частни. Системните намеси са характерни за многофамилните жилищни сгради и обществени сгради. Те обуславят повече възможности за типизирани решения. Частните намеси са характерни за еднофамилните и

промишлените сгради. Те се характеризират с потребителски и технологично-икономически специфики.

Систематизацията е изведена чрез възвратно-постъпателни анализи, подчинени на комплексни проучвания, които преминават от теоретико-аналитичната част през научно-приложната до експериментална част.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ

При бъдещи изследвания по темата е логично да се потърсят възможности за стесняване или разширяване на границите на изследването. Това може да бъде направено по различни признаци – териториални, времеви, функционални, естетически, технически и/или икономически и пр. При подобни промени е целесъобразно изведеният модел за оценка на обектите в Глава трета да се коригира.

Също така корекция на модела може да се направи и с промяна на броя на индикаторите с цел премахване на частните случаи и възможни отклонения. При всяко отклонение в резултата е задължително да се прилагат последващи корекции в апарата чрез итерационни процеси с оглед неговото прецизиране и редуциране на потенциалните грешки.

ПРИНОСИ

На база постигнатите резултати от дисертационния труд могат да се обобщят следните приноси от научен и приложен характер, които приемам напълно:

Научни

1. Предложена е систематизация на архитектурната форма над кота корниз при обновяване на сградите, която създава възможност за алтернативни прочити в теорията и практиката.

2. Направено е предложение за нови дефиниции на видовете архитектурни намеси при обновяване на сградите над кота корниз, които могат да послужат за изменения и допълнения на нормативни актове.

Научно-приложни

3. Разработена е методика на изследване на обновяванията над кота корниз, която намира израз в авторски модел за оценка на обновяванията;

4. Приложен е интердисциплинарен подход между математико-статистическите и строително-техническите науки за анализ на проблеми в областта на архитектурата на сградите, което може да послужи като полезно средство за бъдещи изследвания в научната специалност.

ПРЕЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ

Публикациите на автора са четири и са разработени самостоятелно. Публикувани са в специализирани издания и сборници с доклади от международни научни конференции в периода 2022-2023г. и са свързани с темата на дисертационния труд.

Списък публикации на автора по темата:

- Иванова Д. Съвременни тенденции при разширение на сгради чрез надстрояване – теоретична постановка. сп. Архитектура, бр. 3-4, 2022, стр. 129-133.

- Иванова Д. Съвременни тенденции при разширение на сгради чрез надстрояване – теоретична постановка. сп. Архитектура, бр. 3-4, 2022, стр. 129-133.
- Иванова Д. Успешни практики при разширение на сгради чрез надстрояване. сп. Архитектура, бр. 1-2, 2023, стр. 126-132.
- Иванова Д. Архитектурни намеси при обновяване на сградите над кота корниз. XXII Международна научна конференция ВСУ 2023, Том 1, стр. 183 – 190.
- Иванова Д. Критерии за оценка на обновяването на сгради над кота корниз. XXII Международна научна конференция ВСУ 2023, Том 1, стр. 191-200.

АВТОРЕФЕРАТ

Напълно приемам съдържанието и качеството на автореферата, който е съставен съгласно общоприетите изисквания и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

ПРЕПОРЪКИ

Трудът представлява широкообхватно, значително по обем и добре структурирано изследване. Засегната е много актуална тема с интердисциплинарна насоченост към различни сфери от теорията и практиката – Систематизация на архитектурната форма над кота корниз при обновяване на сградите.

Изпълнени са всички поставени задачи от докторанта чрез прилагане на задълбочен, старателен и последователен научен подход. Извършена е изключително прецизна и отговорна работа, като авторът се е справил на завидно високо ниво. Намирам труда за изцяло завършен, като напълно подкрепям и приемам авторските приноси в него.

Препоръчвам, с оглед на актуалността и безспорните му приноси, настоящия дисертационния труд да бъде публикуван.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за прилагане на ЗРАС на УАСГ. Представените материали и дисертационни резултати демонстрират, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по конкретната тематика, като демонстрира качества и способности за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на **арх. Дима [redacted] Иванова** в професионално направление 5.7. “Архитектура, строителство и геодезия”, докторска програма „Архитектура на сгради, конструкции, съоръжения и детайли“.

14.09.2025 г.

гр. София

Изготвил становището: .....

проф. д-р арх. Орлин Давчев

УНИВЕРСИТЕТ
ПО АРХИТЕКТУРА
СТРОИТЕЛСТВО
И ГЕОДЕЗИЯ

бул."Хр. Смирненски" №1, София 1046, Р. България
тел.: (02) 963-52-45, факс: (02)865 68 63
e-mail: aceadm@uacg.bg; http://www.uacg.bg

УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
453/18.09.2025 г.

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р арх. Стела Ташева, ЛТУ, София
(автор, висше училище, научна организация)

по дисертацията на тема:

Обемно-планировъчни характеристики на енергийно-ефективната архитектурна форма

с автор арх. **Дима [redacted] Иванова**
докторант редовно обучение държавна поръчка за присъждане на образователната и научна степен „доктор" по професионално направление 5.7. „Архитектура, строителство и геодезия" и научна специалност „Архитектура на сградите, съоръжения, конструкции и детайли" към катедра «Технология на архитектурата» при АФ на УАСГ

Научни ръководители:
доц. д-р арх. Елена Малджиева(03.2020 г. – 10.2022 г.)
доц. д-р арх. Стефан Аспарухов (10.2022 г. – 10.2023 г.)

1. Общи положения

Становището е съставено в изпълнение на Заповед на Ректора на УАСГ № 484/10.07.2025 г.

2. Кратки биографични данни

Арх. Дима [redacted] Иванова завършва като магистър архитект през 2013 г в АФ на УАСГ, с дипломна работа на тема „Културен център град Видин". В допълнение тя има и специализация бакалавър „Архитектурна технология и строителен мениджмънт" от VIA University College, гр. Хорсенс, Дания, със защитена дипломна работа на тема „Изложбен център град Хорсенс".

Стажът ѝ като проектант започва през 2014 г. и преминава през няколко архитектурни студиа. От 2017 г. тя е проектант в „ЛП Арх" ООД, където продължава работа и до момента.

В периода 2021 – 2024 г. арх. Дима Иванова извежда часове в дисциплината „Сградостроителство" като хоноруван преподавател към катедра „Технология на архитектурата".

3. Общо описание на представените материали

Всички процедурни изисквания във връзка с представянето на дисертационната работа са спазени. Налични са изискуемите според ЗРАСБГ и ППЗРАС на УАСГ документи и данни. Авторефератът отразява съдържанието на дисертацията пълно и коректно.

Общо описание на материалите:

- Дисертация – **309** стр., от които приложения са **194 стр.**
- Цитирани източници към дисертацията – **67, от които 5 са нормативни актове.**
- Автореферат – **46 стр.;**

Забележки:
1. Обемът на становището трябва да бъде 2÷3 стр.
2. Точките с информация са по преценка на члена на журито.

• Публикации във връзка с темата на дисертацията – **4 бр.**, на български език в академични издания с научно рецензиране.

4. Анализ на дисертационния труд

Дисертационният труд на арх. Дима Иванова принадлежи изцяло към изследователското поле на специалността „Технология на архитектурата“. В изложението ѝ са проследени допирни точки между избрани подходи при обновяване на сградата вкл. над кота корниз, като заявената от докторантката цел е „да се изведе научно обоснована систематизация на архитектурната форма според пространствената намеса при обновяването на горните части на сградите.“

Дисертационното проучване на арх. Дима Иванова се състои от увод, встъпителна част, пет глави, заключение, библиография, както и четири приложения изясняващи емпиричната част на разработката. В увода е извършено общо запознаване с тематиката, а във встъпителната част е определен обхвата, целта, предмета и метода на изследване. В първата глава е предложен кратък литературен обзор, проследени са основни понятия във връзка с разбирането за архитектурна форма и „кота корниз“, разгледани са добри чуждестранни практики. Във втора глава са описани и систематизирани видове архитектурни намеси. Третата глава предлага модел за оценяване на сградни обекти по набор от индикатори, резултиращи от архитектурните изменения. В четвъртата глава моделът е апробиран върху 130 сградни решения за надстрояване и реновация с различна типология и функция. Резултатите от изследването са подложени на корелационни и сравнителни анализи, използван е метода на индукцията. В глава пета е предложена интерпретация на резултатите. Приносите на изследването за показани в заключителната част. В приложенията са организирани допълнителни илюстративни и таблични материали, каталогизирани са проучените примери, представени са разширени вариации на емпиричното изследване.

Считам, че методите на изследване в дисертацията са адекватно подбрани спрямо обхвата и поставените цели и задачи на труда.

5. Актуалност/Оценка на дисертационния труд

Мога да определя дисертацията на арх. Дима Иванова като актуална и завършена.

Приемам декларираните от докторантката приноси.

Намирам, че нейните изследвания за възможностите за реконструкции на обекти от сградния фонд са особено актуални днес, предвид сложната екологическа и икономическа обстановка в регионален и глобален план.

Отделен принос може да представлява и подбраният, коректно описан материал на изследването в приложение, съдържащ значими примери от световната архитектура. В известна степен той представлява своеобразен документален „разрез“ на популярните решения за архитектурна реновация в началото на XXI век.

6. Приложимост на дисертационния труд

Избраната от арх. Дима Иванова гледна точка потвърждава значима тенденция в потока от научни архитектурни изследвания, а именно разработките за „цифровизиране“ (и в известна степен – обективизиране) на критериите за цялостна оценка на създаваните от архитектите обекти. Търсенето в това изследователско поле е комплексно, и също така

неизбежно при навлизането на разработките с изкуствен интелект във всички фази на проектирането. В този смисъл предложеният от нея модел за анализ и съпоставка на архитектурната форма при надстрояването и реновацията на съществуващи здания има теоретична стойност.

Намирам, че резултатите и изводите на дисертацията биха могли да имат и приложимост в архитектурната и законодателната практика, особено по отношение на ранните етапи на проектиране.

При бъдещо надграждане на избраните подходи в продължаване на нейните проучвания, за мен би било подходящо и проследяването на характеристиките на изследваните сгради като исторически и културни особености, на тяхното отношение спрямо градския център и пространствената градска организация, също както и спрямо вида на съществуващата в сградата и на приложената след това (при реконструкцията) строителна технология.

7. Критични бележки и/или препоръки

Основната ми препоръка ми към докторантката е следствие на актуалността на темата и на общата оценка на проведените изследвания. В този смисъл, препоръчвам бъде увеличено публикуването на научни статии от арх. Дима Иванова в избраната от нея област - както на чужди езици, така и в реферирани и индексирани издания.

В допълнение, при възможно публикуване на изследването под формата на монография би била удачна езикова редакция във връзка с налични повторения и усложнен изказ, както и отделянето на пълен терминологичен речник в ранен етап.

Тези бележки обаче, в никакъв случай не омаловажават качествата на разработката.

8. Лични впечатления

Запознах се с арх. Дима Иванова по време на вътрешната защита на дисертационния ѝ труд. Имам положителни впечатления от нейната активност и постоянство.

9. Заключение:

Имайки предвид гореизложеното, предлагам на арх. Дима [redacted] Иванова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор" по професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия, научна специалност „Архитектура на сградите, съоръжения, конструкции и детайли", катедра „Технология на архитектурата" при АФ на УАСГ за нейната дисертация „Обемно-планировъчни характеристики на енергийно-ефективната архитектурна форма".

12.09. 2025 г.

Съставил:

/проф. д-р арх. Стела Ташева/

УНИВЕРСИТЕТ
по Архитектура, Строителство и Геодезия
1046 София, бул. "Хр. Смирненски" №1
Регистрационен индекс и дата
452/18.09.2025 г.

РЕЦЕНЗИЯ

от

Член-кореспондент на БАН проф. д.а.н. арх. АТАНАС КОВАЧЕВ

**Ръководител катедра «Архитектура и урбанистика»,
при Варненски свободен университет «Черноризец Храбър», Варна**

**Ръководител на Отдел «Инфраструктурни проекти»
при Лесотехнически университет, София**

ОТНОСНО:

Дисертационния труд на арх. ДИМА [redacted]ВА ИВАНОВА за получаване на образователната и научна степен "Доктор" по научна специалност „Архитектура на сградите, конструкции, съоръжения и детайли", професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия, катедра „Технология на архитектурата", Архитектурен факултет (АФ), Университет по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ), София.

Рецензията е представена в качеството ми на:

- **член на Научното жури**, назначено със Заповед N 484 от 10.07.2025 г. на Ректора на УАСГ, София, на основание на чл. 4, ал. 2 от Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), доклад на Декана на АФ, Протокол N 13 от 08.07.2025 г. от решение на Факултетния съвет, направено по предложение на катедра „Технология на архитектурата";
- **рецензент** по конкурса с решение на Научното жури от първото му заседание, състояло се на 15.07.2025 г..

КРАТКИ БИОГРАФИЧНИ ДАННИ

Дима [redacted] Иванова завършва специалност „Архитектура" през 2013 г. в Университета по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ), гр. София с тема на дипломната работа **„Културен център град Видин".**

От 2020 г. до 2023 г. е редовен докторант към катедра „Технология на архитектурата" на УАСГ с тема на дисертационен труд **„Систематизация на ар-**

хитектурната форма над кота корниз при обновяване на сградите". Изследователската ѝ дейност е в областта на обновяването на сгради чрез надстрояване, по която са направени четири публикации. Има участия в международни студентски обучения, практики и конкурси.

Професионалната ѝ дейност като архитект започва от 2014 г.

От 2017 г. до момента работи в архитектурно студио „ЛП Арх" ООД, гр. София. Има придобит опит в проектирането на многофамилни и еднофамилни жилищни сгради, жилищни групи, интериори и преустройства на идейна, техническа и работна фаза.

Работи като хоноруван преподавател в катедра „Технология на архитектурата" на УАСГ през периода 2022 – 2023 г.

Член е на Камарата на архитектите в България и на Съюза на архитектите в България. Притежава пълна проектантска правоспособност

Владее английски, френски и италиански език.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд на тема:

„СИСТЕМАТИЗАЦИЯ НА АРХИТЕКТУРНАТА ФОРМА НАД КОТА КОРНИЗ ПРИ ОБНОВЯВАНЕ НА СГРАДИТЕ" за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР", професионално направление 5.7 „Архитектура, строителство и геодезия", научна специалност „Архитектура на сгради, конструкции, съоръжения и детайли" съдържа **309 страници** и е **структуриран в две части.**

- Същинско изследване с текстови части (увод, пет глави и заключение, списък на фигурите, списък на таблиците, списък на съкращенията), което се състои от 115 страници с 32 фигури и 36 таблици.
- Четири приложения с обем 194 страници, разделени в 4 раздела, които съдържат 184 фигури, 150 таблици и 25 диаграми.

Броят на литературни източници за същинската част на труда е 63 (19 на кирилица и 44 на латиница).

Използваните нормативни актове са 5. Броят на публикациите на автора по темата са 4.

Изследванията, представени в дисертационния труд, са проведени в Университета по архитектура, строителство и гео-дезия, София в периода 03.2020 г. – 10.2023 г.

Във **Въведението** се разглеждат: Актуалността, Обекта и Предмета, Целта, Задачите, Обхвата, Методиката на изследването.

АКТУАЛНОСТ на изследването:

Определя се от необходимостта за изследване на съвременните тенденции при обновяването на сградите над кота корниз, което би довело до предпоставки за създаване на устойчиво обновяване на покривните пространства, сградите, градовете и в цялост – устойчивост на градската среда.

ТЕЗА на изследването:

В труда е формулирана следната ОСНОВНА ТЕЗА:

При обновяване на архитектурната форма над кота корниз са налични систематични зависимости между три определящи фактора:

1) вида на сградната обвивка и нейното въздействие върху подобряването на енергийната ефективност;

2) експлоатационните характеристики, т.е. подобрено качество на постигнатия микроклимат;

3) новосформирания градски облик (силует) чрез подобряване на естетическите качества на горните части на сградите.

Тези фактори са обусловени от основни принципи за постигане на устойчива архитектура и градска среда – енергийна ефективност, подобрени експлоатационни характеристики и здравословна среда, влагане на качествени материали и ресурси и др.

ОБЕКТ на изследване е обновяването на сгради над кота корниз, като вид преустройство, което включва реконструкция, промяна на предназначението, пристрояване или надстрояване, или комплекс от повече от една от тези намеси. Обектът на изследване обхваща реализирани обновявания на покривни пространства в жилищни, обществени и промишлени сгради.

ПРЕДМЕТ на изследване е многообразието от архитектурни форми, които се прилагат при обновяването над кота корниз на съществуващи сгради. Архитектурната форма е разгледана като синтез от архитектурно пространство и ар-

хитектурна конструкция със специфична насоченост за систематизирането ѝ по определящи фактори чрез набор от индикатори.

ЦЕЛ и **ЗАДАЧИ** на дисертационния труд:

Целта е да се изведе научно обоснована систематизация на архитектурната форма според пространствената намеса при обновяването на горните части на сградите.

За изпълнение на целта в труда са поставени следните **ЗАДАЧИ**:

- Преглед на понятийния апарат и термините в българската и чуждестранната практика;
- Изследване на намесите над кота корниз на сградите в българската и чуждестранната практика с оглед последващ подбор на обекти за емпирическо изследване;
- Разработване на модел за оценка на подбраните обекти;
- Прилагане на модела за оценка за конкретни обекти с оглед извеждане на количествени данни по емпиричен път;
- Провеждане на необходимите математико-статистически анализи върху масива с данни, с оглед намиране на корелации между определящите фактори;
- Проверка на установените зависимости чрез количествени и качествени анализи за случайни обекти;
- Извеждане на систематизация, която се базира на доказани корелации.

ГРАНИЦИ на изследване:

Дисертационният труд обхваща четири функционални типа сгради – многофамилни жилищни сгради (МЖС), еднофамилни жилищни сгради (ЕЖС), обществени сгради (ОС) и промишлени сгради (ПС), построени от края на XIX век до края на 80-те години на XX век на територията на Европа.

От разгледаните примери доминиращи са многофамилните жилищни сгради и обществените сгради (административни, хотелски, училищни, търговски и музейни), тъй като обновяването над кота корниз е най-често срещана намеса при тях. Изследването не обхваща сгради от смесен функционален тип, инженерни и спортни съоръжения, културно-исторически и археологични обекти.

МЕТОДИКА и МЕТОДОЛОГИЯ на изследването:

Методологичната форма на дисертацията има комплексен характер.

В **проучвателната фаза** са анализирани актуалността и състоянието на проблема и е направен литературен обзор. Разгледани са примери от чуждестранната практика и е направен ретроспективен преглед. Проучени са понятията „архитектурна форма" и „кота корниз".

В **аналитичната фаза** е направен терминологичен обзор на видовете архитектурни намеси, който води до предложения за нови авторски дефиниции. На тяхна база е развита и работната хипотеза на дисертационния труд. Направен е качествен анализ за създаване на модел за оценяване на обектите по набор от индикатори.

В **научно-експерименталната фаза** е направено емпирическо изследване за прилагане на модела за оценяване върху 130 обекта. Резултатите от изследването са подложени на корелационни и сравнителни анализи, с оглед извеждане на систематизация на архитектурната форма, която съставлява творческия елемент на труда. Изследването е направено по метода на индукцията. Избраните обекти са подложени на критериална оценка и групиране. Определящите фактори, по които се изследват обектите, са „сградна обвивка", „микроклимат" и „градски силует". Те са в основата на хипотезата на дисертационния труд.

СТРУКТУРА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД – състои се от **УВОД (Встъпителна част), ПЕТ Глави, ЗАКЛЮЧЕНИЕ и ПРИЛОЖЕНИЯ**

В **УВОДА. ВСТЪПИТЕЛНАТА ЧАСТ** се разглеждат: Актуалността на темата; Тезата на труда; Целта и Задачите, Обекта, Предмета и Границите на изследването; Критериите за подбор на изследваните обекти, Методология.

В **ГЛАВА I. ОБЗОР НА АРХИТЕКТУРНАТА ФОРМА НАД КОТА КОРНИЗ** са анализирани следните аспекти на изследването: Чуждестранни практики за обновяване на сградите над кота корниз; Вертикалният град - ретроспективен преглед; Петата фасада; Архитектурната форма; Кота корниз.

ГЛАВА II. ДЕТЕРМИНИРАНЕ НА ОБНОВЯВАНЕТО КАТО СТРОИТЕЛНА НАМЕСА е посветена на: Преглед на систематизациите и подходи за тяхното прилагане; Терминологичен обзор на видовете архитектурни намеси при обновяване на сградите над кота корниз; Предложение за нови дефиниции за видо-

вете архитектурни намеси при обновяване на сградите над кота корниз; Работна хипотеза.

ГЛАВА III. МОДЕЛ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ ОБЕКТИ е основана част на дисертационното изследване и е посветена на: Същността на модела; Видовете индикатори за оценка *(прозирност; конструктивна система; пространствена конфигурация; начин на вписване в съществуващите обеми; етажност на обновяването);* Видове определящи фактори *(Модел за оценка според сградната обвивка; Модел за оценка според микроклимата; Модел за оценка според градския силует).*

ГЛАВА IV. ЕМПИРИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ разглежда: Еднофамилни и Многофамилни жилищни сгради; Обществени сгради; Промишлени сгради.

В **ГЛАВА V. ИНТЕРПРЕТАЦИЯ НА РЕЗУЛТАТИТЕ** е направен: Корелационен анализ; Сравнителен интерпретативен анализ; Систематизация на архитектурната форма

Дисертационният труд съдържа: **ЗАКЛЮЧЕНИЕ, СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ; СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ; СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА** и **ПРИЛОЖЕНИЯ** *(ПРИЛОЖЕНИЕ 1. Фигури, изображения, схеми и графически материали; ПРИЛОЖЕНИЕ 2. Обекти на емпирическото изследване; ПРИЛОЖЕНИЕ 3. Данни от емпирическото изследване (по вариации); ПРИЛОЖЕНИЕ 4. Обекти на систематизацията).*

ПРИНОСИТЕ на дисертационния труд са изведени на базата на поставените цел и задачи, и се свеждат в обобщен вид до:

НАУЧНИ ПРИНОСИ

- Предложена е систематизация на архитектурната форма над кота корниз при обновяване на сградите, която създава възможност за алтернативен прочит в теорията и практиката.
- Направено е предложение за нови дефиниции на видовете архитектурни намеси при обновяване на сградите над кота корниз, които могат да послужат за изменения и допълнения на нормативни актове.

НАУЧНО-ПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ

- Разработена е методика на изследване на обновяванията над кота корниз, която намира израз в авторски модел за оценка на обновяванията;

- Приложен е интердисциплинарен подход между математико - статистическите и строително - техническите науки за анализ на проблеми в областта на архитектурата на сградите, което може да послужи като полезно средство за бъдещи изследвания в научната специалност.

ПРЕПОРЪКИ И НАСОКИ ЗА БЪДЕЩИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

При бъдещи изследвания по темата е логично да се потърсят възможности за разширяване на границите на изследването. Това може да се направи по различни признаци – териториални, времеви, функционални, естетически, технически, икономически и др. При подобни промени е целесъобразно изведеният модел за оценка на обектите да се коригира.

Корекция на модела може да се направи и с промяна на броя на индикаторите с цел премахване на частните случаи и възможни отклонения. При всяко отклонение в резултата е задължително да се прилагат последващи корекции в апарата чрез итерационни процеси с оглед неговото прецизиране и редуциране на потенциалните грешки. При тези обстоятелства се допуска и доразвиване на предложената систематизация.

В бъдещи изследвания могат да се включат и други специалисти, които да погледнат на проблема от своята „камбанария" – инженери, еколози, социолози и др., като се потърси още по-пълно изследване и изясняване на характера и многоаспектността на темата на дисертационния труд.

ПРИЛОЖИМОСТ на дисертационния труд

Анализите и изводите, залегнали в дисертационния труд могат да намерят приложение за:

- Усъвършенстване на нормативната уредба у нас.
- Задълбочаване, обогатяване и прецизиране на научно-приложните изследвания по темата.
- Приложение в проектантската практика
- Учебна цел при обучението на студенти по архитектура и др.

ПРЕЦЕНКА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ по дисертационния труд.

Изследванията в дисертационния труд са публикувани в четири статии.

Публикациите са:

1. **Иванова Д.** Съвременни тенденции при разширение на сгради чрез надстрояване – теоретична постановка. Архитектура, бр. 3-4, 2022, стр. 129-133.
2. **Иванова Д.** Успешни практики при разширение на сгради чрез надстрояване. Архитектура, бр. 1-2, 2023, стр. 126-132.
3. **Иванова Д.** Архитектурни намеси при обновяване на сградите над кота корниз. XXII Международна научна конференция, ВСУ 2023, Том 1, стр. 183 – 190.
4. **Иванова Д.** Критерии за оценка на обновяването на сгради над кота корниз. XXII Международна научна конференция ВСУ 2023, Том 1, стр. 191-200.

Анализът на публикациите показва, че две от публикациите са статии в профилирано списание „АРХИТЕКТУРА" – списание за архитектурно творчество, архитектурна теория и критика. Другите две публикации са статии, включени в Сборник с доклади от Международна научна конференция, проведена в България. Всички публикации са свързани с темата и отразяват части от дисертационното изследване. И четирите публикации са на български език.

АВТОРЕФЕРАТ

Композиран е съгласно изискванията и отразява основ-ните части от дисертацията, с което се дава възможност да се очертаят постигнатите аналитични, теоретични и практически приноси, които приемам.

ПРЕПОРЪКИ.

Към докторанта и разработения дисертационен труд имам следните две препоръки.

1. Препоръчвам дисертационния труд да бъде **издаден като самостоятелна монография** на български, а по възможност и на чужд език, за да се ползва от повече специалисти.

2. Препоръчвам арх. ДИМА ИВАНОВА да увеличи в бъдеще публикационната си дейност, като разработи и публикува **научни студии и статии у нас и – особено в чужбина в реферирани и индексирани в световни бази данни архитектурни издания**, което ще даде възможност за цитиране на нейните изследвания, изводи и предложения.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Квалификацията на **арх. ДИМА ИВАНОВА** и досегашната й работа ми позволяват да направя извода, че е разработена качествена и полезна за теорията и практиката дисертация, а авторът показва с този труд, че може да анализира, диагнозира и синтезира проблеми, формулирайки изводи и предложения в разглежданата област. Проучени са материали от разнообразни източници и различни автори по темата. Извлечена е сентенцията по темата и са формулирани и систематизирани изводи. Направените и защитени в дисертационния труд приноси (научни и приложни) приемам.

Дисертантът вижда и посочва перспективи за развития на труда, което също има важно значение за цялостната оценка на труда.

Високо оценявам четирите Приложения, в които се разглеждат важни въпроси, а графичното им представяне позволява чрез много схеми, снимки и визуализации да се анализират и оценят различни аспекти от дисертационното изследване.

Всичко гореизложено ми дава основание да приема дисертационния труд на арх. ДИМА ИМАНОВА за завършен.

Спазени са изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г., изм. ДВ, бр. 81 от 15.10.2010 г. и последвали изменения и допълнения), Правилника към него и нормативните документи на УАСГ.

В качеството си на член на Научното жури и рецензент на дисертационния труд давам своя положителен вот „ЗА“ присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР” на арх. ДИМА ИВАНОВА

....

Член-кореспондент на БАН, проф. д.а.н. арх. АТАНАС КОВАЧЕВ

София,

30.08.2025 г.